

Eksamen

28.05.2008

REA3022 Matematikk R1

Nynorsk

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid:	5 timar: Del 1 skal leverast inn etter 2 timar. Del 2 skal leverast inn etter 5 timar.
Hjelpemiddel på Del 1:	Vanlege skrivesaker, passar, linjal med cm-mål og vinkelmålar
Hjelpemiddel på Del 2:	Alle hjelpemiddel er tillatne, bortsett frå Internett eller andre verktøy som tillèt kommunikasjon.
Vedlegg:	Ingen
Framgangsmåte	Der oppgåveteksten ikkje seier noko anna, kan du fritt velje framgangsmåte. Om oppgåva krev ein bestemt løysingsmetode, vil også ein alternativ metode kunne gi noko utteljing.
Rettleiing om vurderinga:	Karakteren blir fastsett etter ei samla vurdering. Det betyr at sensor vurderer i kva grad du <ul style="list-style-type: none"> – viser reknedugleik og matematisk forståing – gjennomfører logiske resonnement – ser samanhengar i faget, er oppfinnsam og kan bruke fagkunnskap i nye situasjonar – kan bruke formålstenlege hjelpemiddel – vurderer om svar er rimelege – forklarar framgangsmåtar og grunngir svar – skriv oversiktleg og er nøyaktig med utrekningar, nemningar, tabellar og grafiske framstillingar

(korrigert juni 2008)

Del 1

Oppgave 1

- a) Deriver funksjonen

$$f(x) = x^2 \cdot \ln x$$

- b) Utfør polynomdivisjonen

$$(x^3 - 4x^2 + x + 6) : (x - 2)$$

- c) Bestem grenseverdien

$$\lim_{x \rightarrow 8} \frac{x^2 - 64}{2x - 16}$$

- d) Skriv så enkelt som mulig

$$\lg(x \cdot y^2) - 2 \lg y + \lg\left(\frac{x}{y^2}\right)$$

- e) Vi har funksjonen $f(x) = x \cdot e^{-x}$

1) Vis at $f'(x) = (1 - x) \cdot e^{-x}$. Bruk dette til å finne eventuelle topp- og botnpunkt på grafen til f .

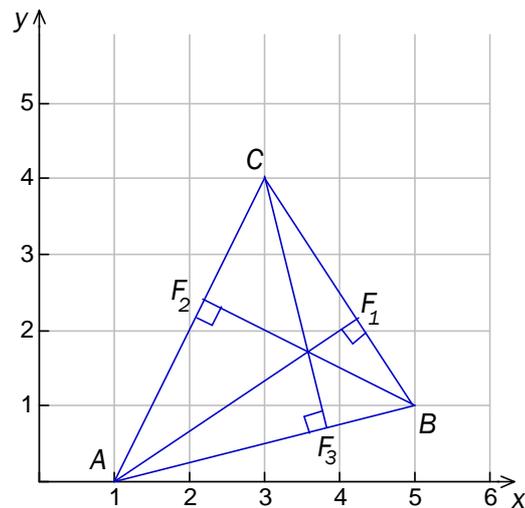
2) Bruk $f''(x)$ til å finne eventuelle vendepunkt på grafen til f .

(I denne oppgava kan du få bruk for $e^{-1} \approx 0,37$, $e^{-2} \approx 0,14$ og $e^{-3} \approx 0,05$)

Oppgave 2

- a) Vi har gitt vektorane $\vec{u} = [a, b]$ og $\vec{v} = [-b, a]$. Vis at vektorane står vinkelrett på kvarandre.

Punkta $A(1, 0)$, $B(5, 1)$ og $C(3, 4)$ er hjørne i ein trekant. Fotpunktta til høgdene frå hjørna A , B og C er F_1 , F_2 og F_3 . Sjå skissa nedanfor.

- b) Forklar at

$$l: \begin{cases} x = 3 - t \\ y = 4 + 4t \end{cases}$$

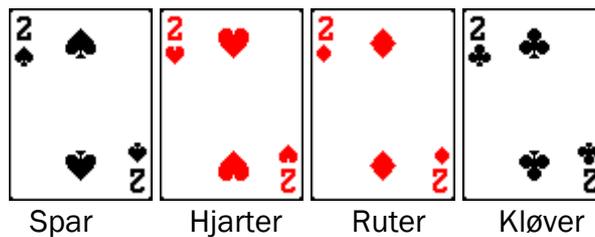
er ei parameterframstilling for linja gjennom C og F_3 .

- c) Finn ei parameterframstilling for linja gjennom A og F_1 .
- d) Rekn ut koordinatane til skjæringspunktet mellom linjene CF_3 og AF_1 .
- e) Vis at skjæringspunktet du fann i d), også ligg på linja gjennom B og F_2 .
Kva for ei setning frå geometrien er dette eit eksempel på?

Del 2

Oppgave 3

Ein kortstokk består av 52 kort: 13 spar, 13 hjarter, 13 ruter og 13 kløver. Spar og kløver er svarte kort. Hjarter og ruter er raude kort.

Frå ein kortstokk trekkjer vi tilfeldig ut 5 kort. I fleire kortspel er desse 5 korta kalla ei hand.

a) Kor mange moglege korthender er det?

Vi definerer følgjande hendingar:

A: Korthanda består av 5 spar.

B: Korthanda består av 5 svarte kort.

b) Bestem $P(A)$ og $P(B)$.

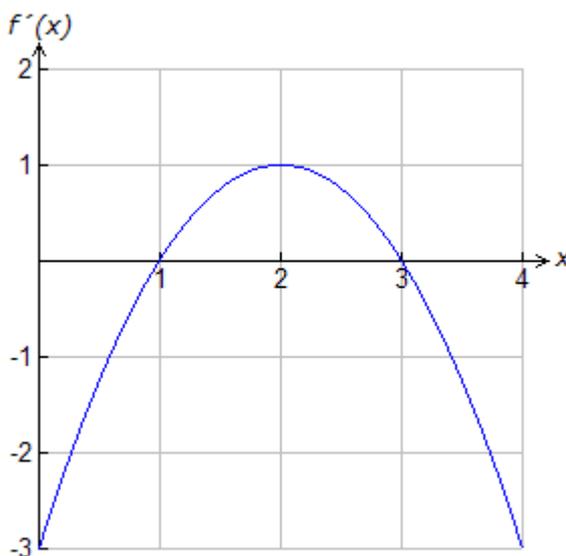
c) Finn $P(A|B)$. Er hendingane A og B uavhengige?

Oppgave 4

Du skal svare på enten alternativ I eller alternativ II.
Dei to alternativene er likeverdige ved vurderinga.

(Dersom svaret inneheld delar av begge,
vil berre det du har skrive på alternativ I, bli vurdert.)

Alternativ I

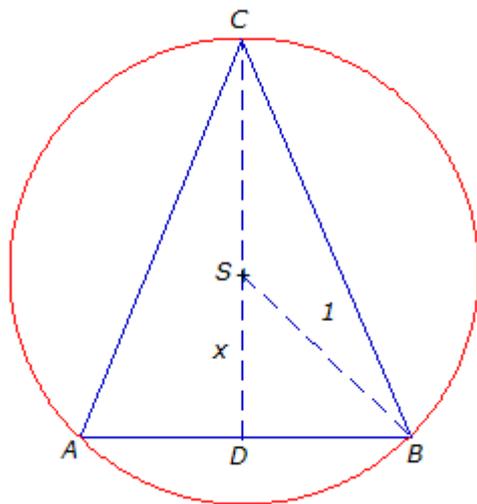

I denne oppgåva skal du drøfte ein polynomfunksjon f av tredje grad.
På figuren har vi teikna grafen til den *deriverte* av funksjonen.

- Bruk grafen til f' til å avgjere kvar funksjonen f veks og kvar han minkar.
- Bruk grafen til f' til å finne førstekoordinaten til eventuelle topp-, botn- og vendepunkt på grafen til f .
- Bruk grafen til f' til å finne eit funksjonsuttrykk for f' .
- Grafen til f går gjennom origo. Forklar at $f(x) = -\frac{1}{3}x^3 + 2x^2 - 3x$.
Teikn grafen til f når $x \in \langle 0, 4 \rangle$.

Alternativ II

Figuren nedanfor viser ein likebeint trekant ABC innskrevet i ein sirkel med sentrum S og radius 1 . Linjestykket CD er ei høgd i trekanten. Vi set $SD = x$.

- a) Forklar at arealet F av trekanten ABC er gitt ved

$$F(x) = (1+x)\sqrt{1-x^2}$$

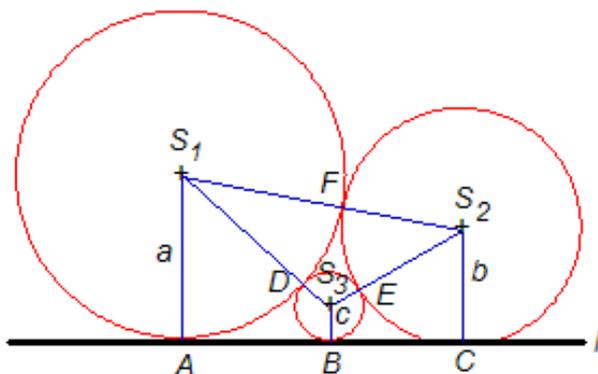
- b) Teikn grafen til F . Bruk grafen til å finne det største arealet av trekanten ABC .

- c) Vis at $x = \frac{1}{2}$ er ei løysing av likninga $F'(x) = 0$. Kommenter svaret.

- d) Rekn ut lengda av sidene i trekanten ABC når $x = \frac{1}{2}$. Kommenter svaret.

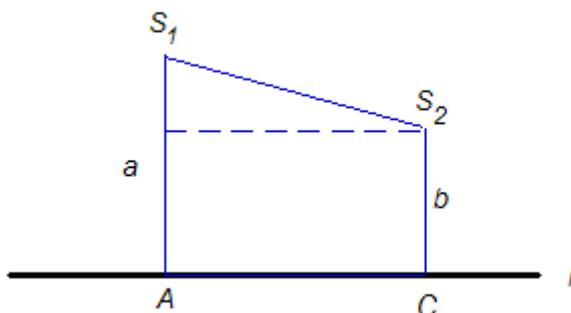
Oppgave 5

Tre sirkler med sentrum i S_1 , S_2 og S_3 har radiane a , b og c . Alle sirklane tangerer linja l . Tangeringspunktene er A , B og C . Sirklane tangerer kvarandre parvis i punkta D , E og F , slik figur 1 viser.

Figur 1

- Forklar at $S_1S_2 = a+b$. Finn også S_1S_3 og S_2S_3 uttrykte ved radiane.
- Bruk Pytagoras og vis at $AC=2\sqrt{ab}$. Sjå figur 2.

Figur 2

- Vis på tilsvarende måte at $AB = 2\sqrt{ac}$ og $BC = 2\sqrt{bc}$.
- Bruk resultatene frå b) og c) til å vise følgjande samanheng mellom radiane i sirklane:

$$\frac{1}{\sqrt{c}} = \frac{1}{\sqrt{a}} + \frac{1}{\sqrt{b}}$$

- Vi set $a = b = r$. Finn c uttrykt ved r .
- Konstruer figuren når $r = 4$ cm, enten med passar og linjal eller med dynamisk programvare. Forklar korleis du har utført konstruksjonen.

Bokmål

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid:	5 timer: Del 1 skal leveres inn etter 2 timer. Del 2 skal leveres inn etter 5 timer.
Hjelpemidler på Del 1:	Vanlige skrivesaker, passer, linjal med cm-mål og vinkelmåler
Hjelpemidler på Del 2:	Alle hjelpemidler er tillatt, med unntak av Internett eller andre verktøy som tillater kommunikasjon.
Vedlegg:	Ingen
Framgangsmåte	Der oppgaveteksten ikke sier noe annet, kan du fritt velge framgangsmåte. Om oppgaven krever en bestemt løsningsmetode, vil også en alternativ metode kunne gi noe uttelling.
Veiledning om vurderingen:	Karakteren blir fastsatt etter en samlet vurdering. Det betyr at sensor vurderer i hvilken grad du <ul style="list-style-type: none"> – viser regneferdigheter og matematisk forståelse – gjennomfører logiske resonnementer – ser sammenhenger i faget, er oppfinnsom og kan anvende fagkunnskap i nye situasjoner – kan bruke hensiktmessige hjelpemidler – vurderer om svar er rimelige – forklarer framgangsmåter og begrunner svar – skriver oversiktlig og er nøyaktig med utregninger, benevninger, tabeller og grafiske framstillinger

(korrigert juni 2008)

Del 1

Oppgave 1

- a) Deriver funksjonen

$$f(x) = x^2 \cdot \ln x$$

- b) Utfør polynomdivisjonen

$$(x^3 - 4x^2 + x + 6) : (x - 2)$$

- c) Bestem grenseverdien

$$\lim_{x \rightarrow 8} \frac{x^2 - 64}{2x - 16}$$

- d) Skriv så enkelt som mulig

$$\lg(x \cdot y^2) - 2 \lg y + \lg\left(\frac{x}{y^2}\right)$$

- e) Vi har funksjonen $f(x) = x \cdot e^{-x}$

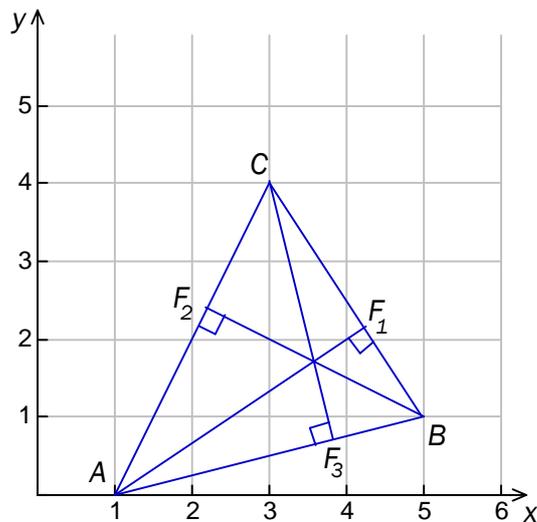
- 1) Vis at $f'(x) = (1 - x) \cdot e^{-x}$. Bruk dette til å finne eventuelle topp- og bunnpunkter på grafen til f .
- 2) Bruk $f''(x)$ til å finne eventuelle vendepunkter på grafen til f .

(I denne oppgaven kan du få bruk for $e^{-1} \approx 0,37$, $e^{-2} \approx 0,14$ og $e^{-3} \approx 0,05$)

Oppgave 2

- a) Vi har gitt vektorene $\vec{u} = [a, b]$ og $\vec{v} = [-b, a]$. Vis at vektorene står vinkelrett på hverandre.

Punktene $A(1, 0)$, $B(5, 1)$ og $C(3, 4)$ er hjørner i en trekant. Fotpunktene til høydene fra hjørnene A , B og C er F_1 , F_2 og F_3 . Se skissen nedenfor.

- b) Forklar at

$$l: \begin{cases} x = 3 - t \\ y = 4 + 4t \end{cases}$$

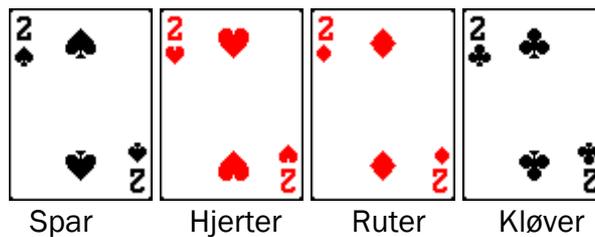
er en parameterframstilling for linja gjennom C og F_3 .

- c) Finn en parameterframstilling for linja gjennom A og F_1 .
- d) Regn ut koordinatene til skjæringspunktet mellom linjene CF_3 og AF_1 .
- e) Vis at skjæringspunktet du fant i d), også ligger på linja gjennom B og F_2 .
Hvilken setning fra geometrien er dette et eksempel på?

Del 2

Oppgave 3

En kortstokk består av 52 kort: 13 spar, 13 hjerter, 13 ruter og 13 kløver. Spar og kløver er svarte kort. Hjerter og ruter er røde kort.

Fra en kortstokk trekker vi tilfeldig ut 5 kort. I flere kortspill kalles disse 5 kortene en hånd.

a) Hvor mange mulige korthender er det?

Vi definerer følgende hendelser:

A: Korthånden består av 5 spar.

B: Korthånden består av 5 svarte kort.

b) Bestem $P(A)$ og $P(B)$.

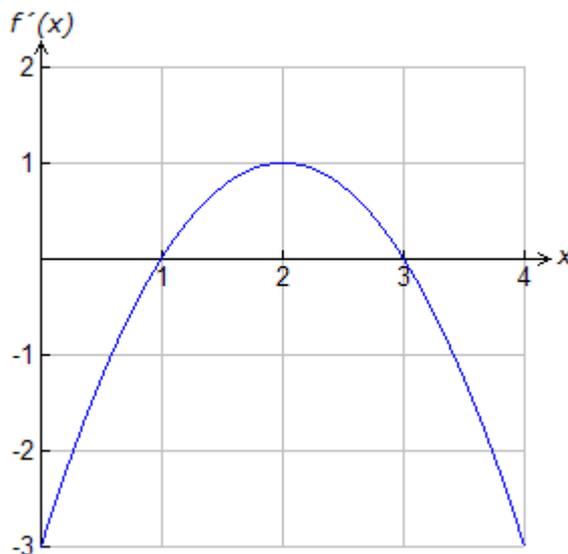
c) Finn $P(A|B)$. Er hendelsene A og B uavhengige?

Oppgave 4

Du skal besvare enten alternativ I eller alternativ II.
De to alternativene er likeverdige ved vurderingen.

(Dersom besvarelsen inneholder deler av begge,
vil bare det du har skrevet på alternativ I, bli vurdert.)

Alternativ I

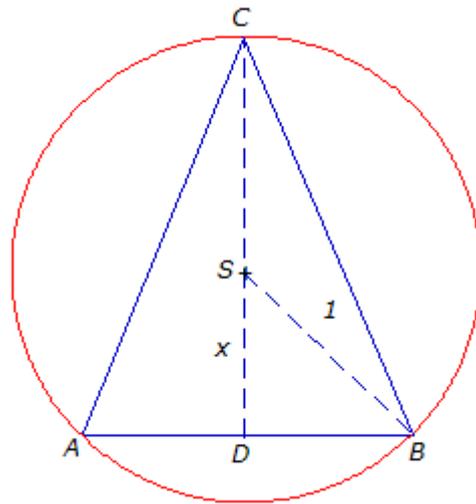

I denne oppgaven skal du drøfte en polynomfunksjon f av tredje grad.
På figuren har vi tegnet grafen til den *deriverte* av funksjonen.

- Bruk grafen til f' til å avgjøre hvor funksjonen f vokser og hvor den avtar.
- Bruk grafen til f' til å finne førstekoordinaten til eventuelle topp-, bunn- og vendepunkter på grafen til f .
- Bruk grafen til f' til å finne et funksjonsuttrykk for f' .
- Grafen til f går gjennom origo. Forklar at $f(x) = -\frac{1}{3}x^3 + 2x^2 - 3x$.
Tegn grafen til f når $x \in \langle 0, 4 \rangle$.

Alternativ II

Figuren nedenfor viser en likebeint trekant ABC innskrevet i en sirkel med sentrum S og radius 1 . Linjestykket CD er en høyde i trekanten. Vi setter $SD = x$.

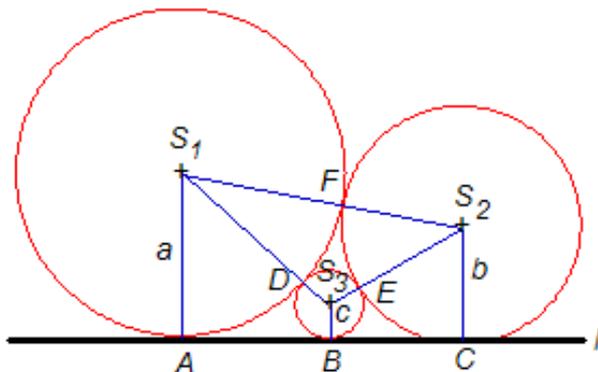
- a) Forklar at arealet F av trekanten ABC er gitt ved

$$F(x) = (1+x)\sqrt{1-x^2}$$

- b) Tegn grafen til F . Bruk grafen til å finne det største arealet av trekanten ABC .
- c) Vis at $x = \frac{1}{2}$ er en løsning av likningen $F'(x) = 0$. Kommenter svaret.
- d) Regn ut lengden av sidene i trekanten ABC når $x = \frac{1}{2}$. Kommenter svaret.

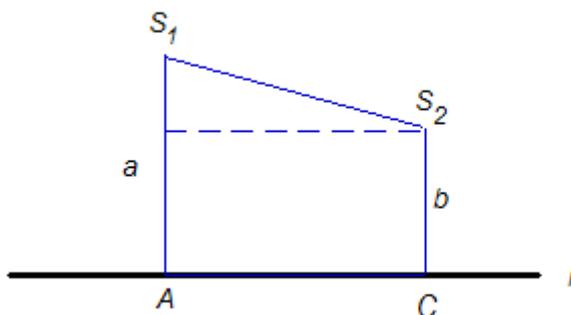
Oppgave 5

Tre sirkler med sentre i S_1 , S_2 og S_3 har radiene a , b og c . Alle sirklene tangerer linja l . Tangeringspunktene er A , B og C . Sirklene tangerer hverandre parvis i punktene D , E og F , slik figur 1 viser.

Figur 1

- Forklar at $S_1S_2 = a+b$. Finn også S_1S_3 og S_2S_3 uttrykt ved radiene.
- Bruk Pytagoras og vis at $AC=2\sqrt{ab}$. Se figur 2.

Figur 2

- Vis på tilsvarende måte at $AB = 2\sqrt{ac}$ og $BC = 2\sqrt{bc}$.
- Bruk resultatene fra b) og c) til å vise følgende sammenheng mellom radiene i sirklene:

$$\frac{1}{\sqrt{c}} = \frac{1}{\sqrt{a}} + \frac{1}{\sqrt{b}}$$

- Vi setter $a = b = r$. Finn c uttrykt ved r .
- Konstruer figuren når $r = 4$ cm, enten med passer og linjal eller med dynamisk programvare. Forklar hvordan du har utført konstruksjonen.

Kolstadgata 1
Postboks 2924 Tøyen
0608 OSLO
Telefon 23 30 12 00
Telefaks 23 30 12 99
www.utdanningsdirektoratet.no